

Onderwerp
Regionale Energiestrategie (RES) Metropoolregio Eindhoven

Geachte leden van de Raad,

Volgend uit afspraken in het Klimaatakkoord van Parijs, het Regeerakkoord, het Interbestuurlijk Programma en het voorstel tot hoofdlijnen van het Klimaatakkoord werken de decentrale overheden (gemeenten, waterschappen en provincies) vanaf het najaar 2018 in 30 regio's aan een Regionale Energiestrategie.

In deze brief informeren wij u over dit proces van de vorming van een Regionale Energiestrategie (RES) met partners in de regio. Een proces met de nodige strategische impact en noodzaak tot een gedegen publieke belangenafweging. Hierover zal besluitvorming plaatsvinden: in ieder geval ter vaststelling van een startnotitie met plan van aanpak eind 2018/begin 2019 en ter voorbereiding op het doen van een definitief voorstel tot RES met uitwerking per gemeente, vóór 31 december 2019¹.

De RES is een regionale vertaling van de landelijke opgave in het Klimaatakkoord. Dit akkoord heeft één groot doel: om klimaatverandering tegen te gaan willen wij in Nederland in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uitstoten dan we in 1990 deden. Dit is een volgende stap richting een nagenoeg klimaatneutrale samenleving in 2050, zoals vastgelegd in de Klimaatwet. Voor het behalen van de opgaven is regionaal maatwerk nodig. De bijdragen van alle regio's in Nederland moeten voldoende zijn om de landelijke opgave te dekken. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050.

In de RES staat de energieopgave van de regio centraal. De RES bevat het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van de regio, het potentieel aan duurzame opwekking en de concrete plannen om de vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De gemeenten werken hiertoe met provincie, waterschappen en netbeheerder samen in de Metropoolregio Eindhoven. De RES leidt tot besluiten in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's en omgevingsverordeningen).

In de ontwikkeling van de RES is het uiteraard van groot belang dat we zorgen voor draagvlak onder de inwoners van de regio. De energietransitie gaat ons allemaal aan en wordt alleen dankzij gezamenlijke inspanning een succes.

¹ Indien het landelijke Klimaatakkoord later wordt vastgesteld en de gestelde termijnen vanuit het Rijk opschuiven, proberen we toch waar mogelijk vast te houden aan deze planning.

Toelichting

Klimaatakkoord en Regionale Energie Strategie

De energietransitie is de overgang van energie uit fossiele brandstoffen zoals gas, kernenergie en steenkolen naar volledig duurzame energie. In juli 2018 is het 'Voorstel voor hoofdlijnen van het Klimaatakkoord' in Den Haag gepresenteerd. In vijf 'klimaattafels' zijn ambities voorgesteld om bij te dragen aan de landelijke ambitie:

De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor de onderdelen elektriciteit en gebouwde omgeving. In het Interbestuurlijk Programma (IBP), waarin rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken, is afgesproken dat elke regio hiertoe een Regionale Energie Strategie (RES) opstelt. In de RES werken provincies, gemeenten en waterschappen uit hoe zij invulling geven aan hun bijdrage aan de nationale opgaven.

Samenwerking tussen de betrokken partijen is zeer belangrijk. Zij moeten tijdens dit proces keuzes maken om te bepalen wat de bijdrage is vanuit de regio aan het Klimaatakkoord en keuzes met betrekking tot de uitvoering. Een essentiële partner is de netbeheerder, vanuit het publieke belang van het aansluiten op het elektriciteitsnet en het vermijden van onnodig hoge maatschappelijke kosten voor uitbreiding van het net (transport en opslag). Als we hierin samen optrekken kunnen we vaart maken.

De energietransitie is een brede maatschappelijke opgave en dient zo ook benaderd te worden. Draagvlak voor keuzes is essentieel. Het is belangrijk dat burgers kunnen meedenken en meedoen. Dit is relevant gegeven de spanning tussen individuele en collectieve keuzes en de rol van de overheid in het maken van afwegingen en bieden van keuzeruimte bij bijvoorbeeld de warmtetransitie in een wijk.

Opgave voor de regio

De RES is een regionale vertaling van 49% CO-reductie in 2030 voor (tenminste) de onderdelen elektriciteit en gebouwde omgeving uit het Klimaatakkoord. Begin 2019, als de uitgangspunten vanuit het Klimaatakkoord verder zijn uitgewerkt, kunnen we een meer definitieve en complete opgave voor de regio berekenen.

Het is belangrijk om op te merken dat de RES focust op 49% vermindering van de CO₂-uitstoot, in 2030. Dit is een meer beperkte ambitie dan de ambitie die veel gemeenten in de regio hebben vastgelegd om energie- of klimaatneutraal te worden². Energieneutraliteit betekent een substantieel grotere uitdaging.

De RES bevat (tenminste) de volgende onderdelen:

Opgave gebouwde omgeving:

In de RES brengen we de warmtebronnen en netwerken en de locaties waar de beschikbare warmte ingezet kan worden in beeld. We gaan in op de verwachte verduurzaming van wijken en de concrete plannen op dit thema, waarbij ook aandacht is voor energiebesparing in woningen en bedrijfspanden. In samenhang met de RES stelt elke gemeente een 'transitievisie warmte' op waarin de wijkgerichte aanpak is uitgewerkt. Deze transitievisie moet eind 2021 klaar zijn.

Opgave duurzame elektriciteit:

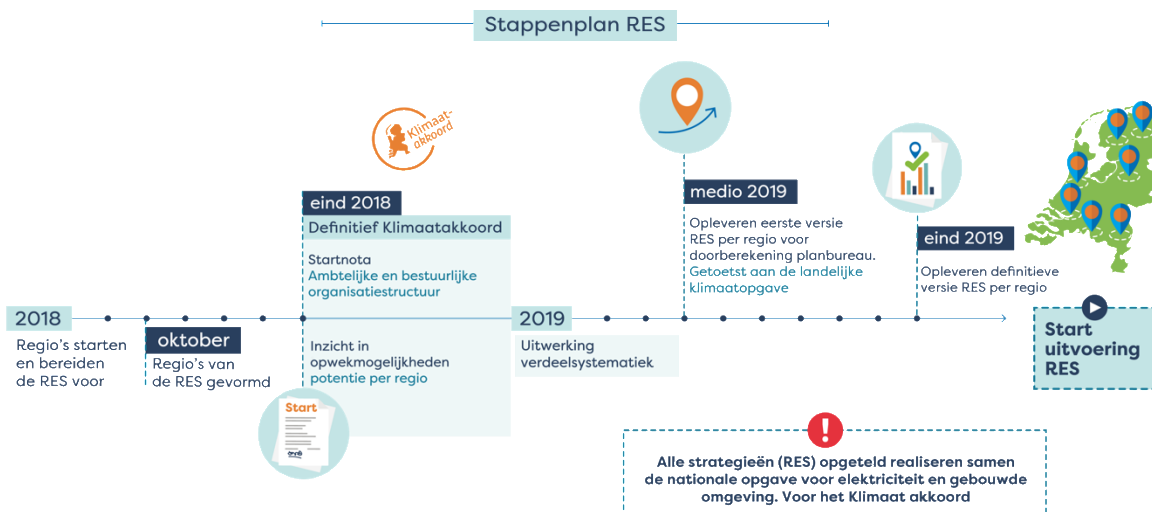
In de RES brengen we de locaties in beeld waar in de regio grootschalige duurzame energie kan worden opgewekt. Ook maken we inzichtelijk welke concrete plannen er zijn om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Hierbij kunnen we voortbouwen op de regionale kansenkaart energietransitie³ die in 2017 is opgesteld en de onderzoeken die al zijn uitgevoerd bij een aantal gemeenten, zoals de Kempengemeenten, de Peelgemeenten (geothermie) en Eindhoven.

Processtappen

We stellen de RES op samen met partners op verschillende schaalniveaus (buurt, gemeente, regio, provincie, Rijk) en vanuit verschillende branches (denk aan netwerkbeheerders, woningbouwcorporaties, natuurpartijen, bouwbedrijven kennisinstellingen, opleidingen etc.). Er is een korte doorlooptijd: afgesproken is dat elke regio in juni 2019 een concept RES en eind 2019 een definitieve versie van de RES oplevert. Dat is een ambitieus tijdspad. Het vraagt (extra) capaciteitsinzet bij gemeenten en andere betrokken partijen.

² De ambities die zijn vastgelegd lopen uiteen, van energieneutraal of klimaatneutraal in 2025 tot 2045.

³ De regionale kansenkaart energietransitie is in 2017 opgeleverd, als onderdeel van de regionale Integrale Ruimtelijke Strategie.

We onderscheiden de volgende stappen.

I Inrichten werkstructuur en vaststellen startnotitie en plan van aanpak (oktober 2018 - februari 2019)

We richten een werkstructuur in, die werkt met een opdracht vanuit de decentrale overheden. De eerste stap is het formeren van een Stuurgroep RES voor de Metropoolregio Eindhoven, bestaande uit bestuurders van alle subregio's, de gemeenten Eindhoven en Helmond, provincie, waterschappen en Enexis. De Stuurgroep RES is in feite de regionale 'koplopersgroep' voor het thema energietransitie. In de Stuurgroep werken overheden en netbeheerder samen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Ook komt er een ambtelijke werkgroep RES, waarin dezelfde partijen zijn vertegenwoordigd.

Essentieel is dat naast overheden ook andere partijen/sectoren, zoals woningcorporaties, lokale energiecoöperaties, kennisinstellingen, het lokale bedrijfsleven, ZLTO en natuur- en milieuverenigingen goed zijn aangehaakt in het proces. We werken uiteraard samen met de ODZOB en Brainport Development.

In december 2018 levert de Stuurgroep RES een startnotitie met plan van aanpak op. Alle gemeenteraden stellen vervolgens deze startnotitie vast (doorlooptijd t/m februari 2019). De startnotitie wordt ook voorgelegd aan Gedeputeerde Staten, het Dagelijks Bestuur van de waterschappen en de netbeheerder.

II Inventarisatie en analyse (november 2018 - februari 2019)

We maken een uitgebreide actualisatie- en concretiseringsslag van de regionale kansenkaart energietransitie, mede op basis van de data die de gemeenten en subregio's al hebben uitgewerkt. Hiervoor maken we gebruik van een dynamisch model waarmee voor alle gemeenten de potentie voor duurzame warmte- en elektriciteitsopwekking in beeld wordt gebracht. De keuze voor het model wordt samen met Enexis, provincie en waterschappen gemaakt. De gemeenten die al een onderzoek hebben uitgevoerd, delen hun data voor deze inventarisatie.

III Opstellen RES en formele besluitvorming voor regionaal bod (tot juni 2019)

In de periode tot juni 2019 werken we vervolgens aan een concept-RES die zal worden doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving⁴.

Deze derde fase betreft een onderhandelingsproces, met als inzet het aantal windmolens, hectaren zonneveld en overige energiebronnen in de regio, inclusief een duiding waar deze gaan worden opgesteld en wat dit betekent voor investeringen in energie-infrastructuur.

IV Uitwerken definitieve RES en uitvoeringsprogramma (tweede helft 2019)

Tussen juni en december 2019 werken we de definitieve RES uit, met daarin heldere afspraken wat de opgave is voor elke regio en gemeente. Ook stellen we een regionaal uitvoeringsprogramma op. De definitieve RES wordt vastgesteld door alle gemeenteraden in de regio.

Vanaf 2020 begint de inpassing van regionale plannen in het omgevingsbeleid van provincies, gemeenten en waterschappen.

Wat betekent de RES voor u als gemeenteraad

De raden worden vanaf het begin betrokken bij dit proces. Besluitvorming zal in ieder geval moeten plaatsvinden ter vaststelling van de startnotitie met plan van aanpak eind 2018/begin 2019 en ter voorbereiding op het doen van een definitief voorstel tot RES met uitwerking per gemeente (voor 31 december 2019)⁵. In de startnotitie werken we het proces om te komen tot de RES verder zijn uit.

Het college zal de raad uiteraard blijven informeren over de voortgang van dit proces en de te verwachte keuzes en planning.

⁴ Deze voorstellen worden in de zomer van 2019 als de regionale inzet geschakeld met de nationale opgave én afgewogen in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincies. Dit betekent concreet dat op dat moment gezien wordt of alle RESsen samen op dat moment voldoende zijn om de nationale opgave te halen en passend zijn binnen de overige publieke belangen. De regio's krijgen dan, indien nodig, tot eind 2019 de tijd om de gehele nog resterende ambitie onderling te verdelen en de afweging te maken met de andere maatschappelijke opgaven. Indien de regio's niet tot een verdeling komen zal de opgave op basis van de door decentrale overheden in samenwerking met PBL te ontwikkelen verdeelsystematiek eind 2019 worden verdeeld. Eind 2019 moet de definitieve RES gereed zijn. In 2020 zullen gemeenten en provincies besluitvorming starten zodat de regionale inzet RES in het omgevingsbeleid kan worden opgenomen en verder worden uitgewerkt.

⁵ Indien het landelijke Klimaatakkoord later wordt vastgesteld en de gestelde termijnen vanuit het Rijk opschuiven, proberen we toch waar mogelijk vast te houden aan deze planning.